

X

1362

10
10-0

twaa

12 MEI 1874.

AAN DE

Kinderen van mijn Vaderland,

HOOFDZAKELIJK DE VOLKSSCHOLEN.

GOUDA,
G. B. VAN GOOR ZONEN.

P. 139 473 076
B. 1000 313 430-9
D67

1362
D69

~~1362~~
1362
D69

12 MEI 1874.

AAN DE

KINDEREN VAN MIJN VADERLAND,

HOOFDZAKELIJK DE VOLKSSCHOLEN.

Gij hebt wel gehoord, lieve Kinderen, dat het haast weder feest is, en u zeker daarin verheugd, bij de herinnering van vroeger, in 1863 en 1865, dat gij bijwoonet of door broeder en zuster u liet vertellen, hoe er toen op de markt gezongen en broodjes en kopjes melk in de scholen werden uitgedeeld, en wie zou daar niet graag bij zijn. Waarom het toen feest was, heb ik u in der tijd verteld en trachten duidelijk te maken, dat het de herdenking was van de bevrijding van ons land uit een heel ongelukkige tijd.

Nu is het heel iets anders, en het is een bruiloftsfeest zoals men zegt van onzen Koning, die zijne 25jarige regeering zal herdenken. Gij hebt wel eens gehoord, dat vader en moeder of vrienden van u het een zilveren bruiloft noemen als zij 25 jaren getrouwd zijn, nu, zoo noe-

00-21.679

men wij nu ook de herdenking aan den tijd, dien onze Koning over het land heeft geregeerd en zich aan ons land verbonden, als het ware er mee getrouwd is.

Onze Koning heet Willem de Derde, en waarom hij zoo heet, begrijpt gij misschien niet goed, daar gij in uwe boekjes van de Vaderlandsche Geschiedenis wel eens geleerd hebt, dat er meer personen van dien zelfden naam over ons land geregeerd hebben, en dus deze Willem de Vierde of nog anders moest heeten. En daar wil ik u nu eens wat van vertellen, omdat het toch goed is, dat gij de familie, of de geslachtslijst van uw Koning kent.

Er leefde dan lang geleden, nu bijna 600 jaren, ook een Willem III, die Graaf was, onder welchen naam ons land toen werd bestuurd en die in 1304 aan de regeering kwam. Hij was bijgenaamd de *Goede*, niet dat wij nu weten of hij bijzonder, *goed* of *goedig* was, wel echter dat hij God kende, en dat is wel het voornaamste en bleek uit de woorden, die hij stervende sprak, en die waren eene bede voor zijn volk.

Sedert waren er nog vele graven, maar de grafelijke regeering gaf meer en meer reden tot ontvredeheid, ten laatste zóó, dat, toen er eindelijk een Spanjaard die waardigheid bekleedde, het volk zoo verdrukt werd, en zoo misnoegd was, dat het een opstand begon, en zelfs den Graaf, die, als Koning van Spanje, Filips de Tweede werd genaamd, in 1581 openlijk afzwoer, dat wil zeggen, verklaarde dat men hem niet meer gehoorzamen zou. Dit gaat echter zoo gemakkelijk niet, en daartoe is een hoofd en aanvoerder noodig, die krachtig en tevens voorzichtig

weet te handelen, en dezen vond men gelukkig in een zeer edel man, die eigenlijk een Duitscher was maar lang hier te lande, eerst met Karel V, den vorigen Graaf, had geleefd en het Hollandsche volk zeer lief had gekregen.

Hij heette Willem van Nassau, naar zijn vaderland, en was Prins van Oranje naar een stuk land, dat zijne moeder geërfd had. Deze nam zich voor, het arme verdruchte volk te redden en plaatste zich aan het hoofd van den opstand, zijn best doende allereerst de Spanjaarden uit het land te jagen. Men droeg hem de waardigheid van Stadhouder op, om als zoodanig het land te regeeren en hij was dus in die betrekking Willem de Eerste.

Natuurlijk dat de Spanjaarden zich verdedigden zoo lang zij konden, en ziende dat het hun toch moeielijk gelukken zou, het te winnen tegen dit dapper volk en zijn aanvoerder, namen zij hun toevlucht tot verraad, en vormden eene zamenzwering tegen den edelen vorst, die dien ten gevolge op den 10den Juli 1584 te Delft doodgeschoten werd, op de trap van zijn paleis, waar hij stervende zijn arm volk nog aan Gods bescherming opdroeg. Nu was men weer zonder hoofd, maar koos daartoe den zoon van Willem I, prins Maurits, die vooral in krijgskunde uitblonk, en de Spanjaarden menige gevoelige slag toebracht, die hunne macht al meer en meer verzwakte. Gij hebt wel eens gehoord van den grooten slag bij Nieuwpoort en van Breda, dat door middel van een turfschip met verstopte soldaten werd ingenomen, ook wel van de onoverwinnelijke Spaansche vloot, die toch overwonnen werd. Jammer maar dat Prins Maurits niet zoo zachtmoed-

dig van aard was als zijn edele vader, dat vooral bleek in de wijze waarop hij zich gedroeg bij oneenigheden, die nu onder de landzaten zelven plaats hadden, en dat wel over kerkelijke zaken, nadat men nog zoo pas, door zooveel opoffering, vrijheid in den godsdienst had verkregen. Dat verveelde Maurits en hij maakte zooals men zegt, er korte metten mede; hij wist het niet te verhinderen, dat de goede oude Oldenbarneveld, een man van 81 jaren, op het schavot het leven verloor, en toen eenige predikanten het niet eens waren over sommige punten in den godsdienst, deed Maurits eene groote vergadering beleggen om den strijd te beslechten, en zij die ongelijk kregen, liet hij het land uitbannen om elders een vaderland te zoeken, dat natuurlijk zeer hard, en wij zouden nu althans zeggen, zeer onrechtvaardig was. Maurits stierf in 1625 en werd opgevolgd door zijn broeder Frederik Hendrik, die veel gematigder van gevoelens was en zonder het vonnis van Maurits te weerspreken, spoedig genoeg deed begrijpen, dat het hem niet naar den zin was, waarop de predikanten terugkeerden, hunne eigen kerken bouwden, en daar in liefde en vrede zamenwoonden met de anderen, zooals het nu nog is.

Met de Spanjaarden werd nu gelukkig zoo veel niet meer gevochten, daar zij wel begrepen het toch niet te zullen winnen, en Frederik Hendrik bracht het zoo ver, dat in 1648 de vrede gesloten werd, dien hij echter niet mocht beleven, daar hij het vorige jaar overleed, tot droefheid van het geheele volk.

Zijn zoon Willem II volgde hem op en regeerde maar

kort, doch ongelukkig, almede onder inwendige twisten, nu om de hoeveelheid krijgsvolk, dat afgedankt zou worden na het sluiten van den vrede. De Prins wist het niet bij te leggen en toen hij in 1651 stierf, vond men beter geen Stadhouder meer te kiezen; dan dacht men zou het beter gaan, maar verre van daar, raakte het land nu weder in buitenlandschen oorlog met Frankrijk en andere mogendheden, en zoo na aan zijn ondergang als het wellicht nimmer geweest was. In dien nood dacht men nu toch weder aan de Prinsen van Oranje en benoemde den zoon van Willem II als Stadhouder, en dat was dus nu de tweede Willem III, die zoo zeer aan de verwachting beantwoordde, dat hij spoedig het land bevrijdde, den vijand wegjoeg en vrede met Frankrijk en Engeland te Nijmegen en te Rijswijk wist te doen sluiten, alles op voor ons voordeelige voorwaarden, zoodat ons land meer en meer in bloei toenam. Willem III werd zelfs door zijn huwelijk met de Koningin van Engeland tot Koning van dat land benoemd, en bezat een Europeeschen roem. Hij stierf in 1702, en geen zonen nalatende, bleef het land weder zonder Stadhouder. In 1747 begreep men toch wijs te doen, weder die waardigheid aan het hoofd van ons land te zetten, en daartoe de keus liet vallen op een neef van Willem III, ook een afstammeling van het huis van Oranje en toen Stadhouder van Friesland.

Deze Willem IV regeerde maar kort en werd in 1766 opgevolgd door zijn zoon Willem V, onder wiens bestuur zich ongelukkig al weer vele oneenigheden en twisten vormden om de meerdere of mindere macht van den Stad-

houder, en het dezen zoo moeielijk maakte, dat hij verkoos het land te verlaten en aan zich zelven over te laten, onder den invloed, zoo het heette, der bescherming van Frankrijk. Wat toen ons lot was en hoe het land verging, heb ik u verhaald in 1865, toen de verlossing in dat jaar werd herdacht en gevierd, en behoef het dus niet te herhalen, ook niet dat een zoon van Willem V aan de uitnoodiging beantwoordde en het bestuur over ons land aanvaardde, nu als Koning en zoodanig Willem I. Wij herdenken zijne regeering met dankbaarheid, hoe hij veel goeds te weeg bracht en ook die van zijnen zoon, die hem opvolgde en bij zijn dood het bewind overliet aan Willem III, die ons land nu regeert en onder wien wij 25 jaren lang rust en vrede mochten hebben; dat vooral, lieve kinderen is van veel belang, en kunt gij nooit genoeg op prijs stellen, juist omdat gij het tegendeel niet hebt gekend. Gij hoort niet zoo veel van den Koning en zijn bestuur spreken, en men wil wel eens zeggen, dat dit niet ongelukkig is. Hierdoor echter komt het, omdat volgens de wetsregeling in ons land, dat wil zeggen de grondwet, een groot deel der zaken, die het land betreffen, in handen is van voorname Heeren, die men de Staten noemt, en aan wie men dat heeft toevertrouwd, omdat men begreep, dat zij gewoonlijk het goede voor ons land zouden behartigen, waarmede dan ook de Koning maar behoefde in te stemmen. Aan hem persoonlijk zijn echter ook belangrijke zaken in handen gesteld, als daar is het recht van *gratie*, en de beslissing van oorlog en vrede. Het eerste geeft de vrijheid genade en vergiffenis te schen-

ken aan iemand die zelfs door de wet veroordeeld was, maar misschien toch belangrijke redenen van verontschuldiging had, — „ik vergeef hem en spreek hem vrij” — mag dan de Koning zeggen, terwijl hij omgekeerd niemand mag veroordeelen, als de wet daar niet mede instemt. Waarlijk een schoone bepaling in ons land.

En dan de uitspraak over vrede en oorlog, lieve kinderen, dat almede kunt gij niet beoordeelen, omdat gij nog niet weet wat oorlog is, dan bij hooren zeggen, en daarom het voorrecht niet genoeg waardeeren kunt, dat ons vaderland 25 jaren lang volkomen vrede heeft genoten, terwijl bijna alle landen van Europa, op meer of minder wijze oorlog hebben gevoerd. En denk nu maar eens aan dat arme Indië, waar bij Atchin zoo veel menschen, misschien ook van uwe kennissen, ongelukkig omkomen. Die weldaad genoten wij onder en zeker door mede-toedoen van den Koning, onzen Willem III.

Laat ons dankbaar zijn hem zoo lang te hebben mogen behouden en God bidden, dat hij ons lang onder hem eene vreedzame en rustige regeering laat genieten, en is zijn tijd eenmaal daar, dat hij opgeroepen wordt, een ander in zijne plaats stellen, die ons dezelfde voorrechten geeft. Dat zal vermoedelijk zijn zoon wezen, die evenwel tot nog toe niet gehuwd is en dus geen kinderen heeft, waarom sommige wel vreezen, dat het geslacht, de rechte lijn althans, zal uitsterven, dat dikwijls oorzaak tot vele moeielijkheden geeft; maar wij vreezen die niet, en vertrouwen ook in de toekomst voor ons land op Hem, die onzen Koning zoolang regeeren deed en zeggen met Abra-

ham toen hem het offerlam was gevraagd, „op den berg des Heeren zal het voorzien worden” — als wij maar getrouw zijn aan Koning en Vaderland, en zoo van ons en onze kinderen getrouwe onderdanen vormen.

Men spreekt van een huldeblijk aan den verjarenden vorst en zeker zou dit wel plichtmatig zijn, maar de keus, die nu al zoo veel moeielijkheden geeft — als het mij gevraagd werd, ik zou zeggen al de gelden ter beschikking van den vorst zelf te stellen, met oogmerk iets tot weldaad van zijn land, misschien van de armen, daar te stellen — zoo dacht en zeide ik reeds voor eenigen tijd als mij gevraagd werd, en ziet, nu zegt men dat ook de Koning zelf die wending aan de welwillendheid van het volk zal geven.

Leve in dat geval de zilver gekroonde en zie hij nog eenmaal het goud!

G. Maart 1874.

C. C.

ha
de
tr
on

vo
di
vr
va
zo
vr
ze
za

ee

25 Ex. / 2, -. 50 Ex. / 3,50. 100 Ex. / 6, -.

